

MITŐL VAN HÁNYINGEREM?

DIRECTOR HAYFEY ÉS TRIANON

A tanáriban beszélgetünk hárman: én, director Hayfey meg a helyettese. Politizálunk, feszegetjük a történelmet. Szóba hozom, milyen kár, hogy Györffy György kitűnő munkájának, „Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza”-nak még csak néhány kötete jelent meg, mert azt haszonnal forgathatnák most a történelemtanárok. Director Hayfey csodálkozó szemekkel mered rám, hát magyarázkodni kezdek:

— Ott van például Bereg megye! Nagyobbik fele most a Szovjetunióhoz tartozik, és még a településneveket is eloroszosították: Dobroszele (Bene), Zmljevka (Kígyós), Cslnadijevo (Szentmiklós) stb., Györffy kötetében meg lehet találni párhuzamosan az ősi magyar neveket, sőt még a szlovákokat is...

— Szlovákok? Azt miért? — vág a szavamba director Hayfey értetlenkedve.

Nézek egyikről a másikra, director Hayfeyről a helyettesére, de mindkettő választ várva bámul rám. Válaszolok hát röviden:

— Mert majd negyedszázadig Csehszlovákiához tartoztak.

— Hová? Mióta?

— Csehszlovákiához! És Trianon óta! — mondom most már ingerülten.

— Hát...hát... — kezd hebegni director Hayfey — én mindig azt hittem, hogy Kárpátalját a trianoni szerződéssel kapcsolták a Szovjetunióhoz.

Nem bírtam tovább, kifordultam a folyosóra. A gyomromba meg valami belecsavarodott. Director Hayfey ugyanis nemcsak igazgatója iskolánknak, hanem egyetlen történelem szakos tanára is.

szamosszegi Balogh László

AZOK A BEIDEGZŐDÉSEK

Azok a beidegződések, azok a fránya beidegződések. Jó, ha volt, kevésbé jó, ha van. Vagy ki tudja. Az viszont tény, hogy igen sok energiájába került a fordulat éve körüli embernek, míg készséggé merevítette az addig szokatlant. Az utánuk következőknek lett könnyebb. Beleszülettek a beidegződésekbe.

Az ötvenes évek elejének a vicce. Kovács reggelente, mielőtt elindulna otthonról, keresztet vet, s hangosan ezt mondja: Tagsági könyv, pártjelvény, slicc, rendben. Indulhatok.

Kovács ezekkel a készséggé alakított elvárásokkal, s a mögé épült életvezetéssel remekül élhetett az elmúlt negyven esztendőben, még vezető pozíciókban is élhetett, anélkül, hogy közben bármit is kellett volna módosítania, bármi lényegeset, cselekedeteiben, gondolataiban. (A jelvényt, azt a hajtókán belülré is tűzhetette.)

Ha a viccbéli férfiú történetesen pedagógus, s a fentiek helyett vagy mellett azt rögzíti magába, hogy Marx, Lenin, Makarenkó, s mindig ezeket emlegeti, — hivatkozni sem szükséges — mind az egész negyven éven át biztonságosan él a magyar oktatás területén mindenütt, iskolában, intézetben, tanácson, megkapja a soron lévő fizetésemelést, jutalmat és kitüntetést. Ha a viccbéli férfiú semmiféle fogalom és semmiféle név közlését nem automatizálja magában, csak úgy tanít, ahogy őt tanították a két háború között, az ötvenes években és később, a jó porosz és a jó komzomol módszer szerint, biztosak lehetünk benne, hogy azért néki senki rossz szót nem szól és senki nem figyelmezteti, hogy kissé avas a módszered Kovács elvtárs. Tekintélyelvre épülő metodika divik a Tisza, Duna tájon jó sok évtizede immár. Volt idő készséggé rögzülnie a katonás drillre, az alárendeltségre, az iskolai hierarchiára épülő módszernek mind a pedagógusban mind az őket vezetőknél.

No már mostan, ha a mi pedagógusunk 1990-ben tagsági könyvet cserél, s azt hirdeti, hogy ő egy régi polgár, továbbá, hogy reformer és reformkommunista és ellenzéki és ehhez hasonlókat, számíthatunk rá, hogy továbbra is megél a régi elvekből, pedagógiai módszerekből, a porosz-szovjet gyakorlatból, ha történetesen tanít valamelyik magyar iskolában. Bemegy, mint eddig is az osztályba. Az osztály feláll, a hetes jelent, ő meg, hogy tekintélyt mutasson, elrikkantja magát; Hogy állsz fiam! Húzd ki magad, egyenesen ott hátul!

Vagy ha beszélget a gyerek: Majd idefigyelsz, ha állni kell. Óra végéig függőlegesen maradsz!

A mi pedagógusunk, Kovács vagy más már beléphetett mindenféle egyesületbe, szervezetbe, egyházi képződménybe, de nyelvéből nem kellett kikoptatnia a régi beidegződéseket, mint tanári tekintély, jó magaviselet, példás fegyelem, sorakozó, rend a lelke mindennek...

Évnyitón ülök. Énektanárnő üvölt a mikrofonba.

— A Himnuszt pedig mindenki énekli! Megértetük! Ne lássam, hogy nem mozog a szátok!

Elképzelek egy október 23-i iskolai ünnepélyt. Valamennyi osztály ott sorakozik a tornateremben. A mi pedagógusunk, Kovács vagy más, méltatja 1956 történelmi jelentőségét, a pesti kamaszok haláltmegvető bátorságát, ahogy szembe szálltak a szovjet tankokkal, s akkor az egyik éretlen osztály mocomorogni kezd. Nem bírja az ácsorgást. Odasziszeg a tanár; Ki az udvarra! Ott aztán; körben futás egy-kettő, fekvőtámasz egy-kettő...

No igen, a beidegződések.

Vári Béla